

**STEPEN USAGLAŠENOSTI STANDARDA IZ SERIJE ISO 9000 I
“NATO” DOKUMENATA SISTEMA KVALITETA - AQAP
PUBLIKACIJE**

**A LEVEL OF COMPLIANCE OF THE ISO 9000 SERIES
STANDARDS AND NATO QUALITY SYSTEM
DOCUMENTS - AQAP PUBLICATIONS**

JASMIN HAMZA

Oslobodilaca Sarajeva 12 SARAJEVO

REZIME

Ovaj rad koncipiran je tako, da se visok stepen usaglašenosti međunarodnih standarda iz serije ISO 9000 i NATO dokumenata, osiguranja kvaliteta može uočiti kroz razmatranje:

*-standardiziranog koncepta NATO osiguranja kvaliteta,
-dokumenata osiguranja kvaliteta koje koristi NATO, i
-kroz analizu stepena usaglašenosti standarda iz serije ISO 9000 i NATO AQAP dokumenata sistema kvaliteta sa zaključcima.*

Za navedeni koncept, autor ovog rada se opredijelio cijeneći dostupnost NATO dokumenata osiguranja kvaliteta - AQAP, samo određenom broju korisnika.

Ključne riječi: standardi iz serije ISO 9000, AQAP dokumenti, sistem kvaliteta, osiguranje kvaliteta, usaglašenost.

SUMMARY

This paper is conceived in a way that a high degree of of the compliance of the international Standards of ISO 9000 Series and NATO Quality Assurance Documents could be noted through considering of:

*- Standardised concept of the NATO Quality Assurance;
- Quality Assurance documents used by NATO; and
- Analysis of the ISO 9000 Series Standards and NATO AQAP Quality System Documents with the conclusions.*

The Author has chosen the above mentioned concept having in mind the availability of the NATO Quality Assurance Documents - AQAP to limited number of users only.

Key words: ISO 9000 Series Standards, AQAP Documents, Quality System, Quality Assurance, conformity.

1. UVOD

1.1. Opće

U cilju postizanja povjerenja u kvalitet nabavljenog proizvoda, NATO članice su razvile svoje nacionalne sisteme za osiguranje kvaliteta (NQAA), pri čemu osoblje Državnog osiguranja kvaliteta (GQA) izvršava slijedeće:

- ocjenjuje kvalitet osposobljenosti potencijalnih ugovarača i
- nadzire ugovorene aktivnosti na odgovarajućem nivou.

Pošto naoružanje i vojna oprema mogu biti kupljeni od drugih država ili razvijeni kao višenacionalni projekti, odgovorna NATO grupa Nacionalnog direktorija za osiguranje kvaliteta, AC/250, razvila je Komplet QA dokumenata koji se primjenjuju u gore navedenim slučajevima na zajedničku korist NATO članica i organizacija.

Prikaz dokumenta osiguranja kvaliteta koje koristi NATO sa njima referentnim ISO standardima dat je u Prilogu 3.1.

1.2 Standardizirani koncept NATO osiguranja kvaliteta

Sredstva naoružanja i vojne opreme su karakterizirana naprednom tehnologijom i velikim stepenom složenosti pa je, s tim u vezi, veoma važno da ovi proizvodi budu projektirani i izrađeni tako da odgovaraju zahtjevima kupca.

NATO standardizirani koncept osiguranja kvaliteta zasniva se na slijedećem:

- Primarni cilj svakog poduzeća mora biti kvalitet proizvoda. Svako poduzeće mora održavati sistem upravljanja kvalitetom koji uključuje aktivnosti planiranja, kontrole i nadzora osiguranja kvaliteta u cilju ponude odgovarajućeg proizvoda. Principi upravljanja kvalitetom kao i elementi sistema kvaliteta sadržani su u međunarodnim standardima ISO 9000 i ISO 9004.
- Ugovarač je odgovoran za preuzimanje obaveza prema utvrđenim rokovima, uslovima ugovora i važećim specifikacijama.

Ugovarač je odgovoran da ponudi kupcu samo one proizvode, koji zadovoljavaju zahtjeve ugovora uz obezbjeđenje objektivnih zapisa o ovoj usaglašenosti.

- U cilju zaštite kupac će uvesti nadzor od strane Državnog osiguranja kvaliteta, kako bi osigurao postizanje zahtjevanog kvaliteta.

Ako je to potrebno ovaj nadzor će biti proširen i na podugovarača. Kupac uslovljava provođenje nadzora osiguranja kvaliteta kako bi se uvjerio da ugovarač koristi sve primjenljive elemente sistema kvaliteta, koji su potrebni da se ispune zahtjevi ugovora.

- Kupac ili njegov ovlašćeni predstavnik ima pravo obustaviti verifikaciju ili prijem proizvoda u cilju otklanjanja uočenih nedostataka sistema kvaliteta, koji bi mogli rezultirati isporukom neusaglašenog proizvoda.

1.3 Osnovni dokumenti NATO osiguranja kvaliteta

Osnovni dokumenti su dva sporazuma o standardizaciji (STANAG), odobrena od NATO članica uključenih u snabdijevanje naoružanjem i vojnom opremom:

- STANAG 4107, koji se odnosi na određivanje pravila za delegiranje i rad osoblja GQA.
- STANAG 4108, koji proglašava status Savezničkih publikacija osiguranja kvaliteta (AQAP), u cilju osiguranja da se primjenjuju uzajamno prihvatljivi uslovi pri njihovoj primjeni. U skladu sa njihovim namjenama postoje dva tipa AQAP-a:
  - ugovorni tipovi, i
  - tipovi smjernica.

1.4 Tipovi Savezničkih publikacija osiguranja kvaliteta (AQAP)

1.4.1. Spisak Savezničkih publikacija osiguranja kvaliteta:

- AQAP-100:1995. "Opće Smjernice za NATO osiguranje kvaliteta"
- AQAP-110:1995. "NATO Zahtjevi kvaliteta za projektovanje, razvoj i proizvodnju"
- AQAP-119:1995. "NATO Smjernice za AQAP-110, -120 i -130"
- AQAP-120:1995. "NATO Zahtjevi osiguranja kvaliteta za proizvodnju"
- AQAP-130:1995. "NATO Zahtjevi osiguranja kvaliteta za kontrolu"
- AQAP-131:1993. "NATO Zahtjevi osiguranja kvaliteta za završnu kontrolu"
- AQAP-150:1993. "NATO Zahtjevi osiguranja kvaliteta za razvoj softvera"
- AQAP-159:1997. "NATO Smjernice za AQAP-150"
- AQAP-170 "NATO Smjernice za program Državnog osiguranja kvaliteta"

2. ANALIZA STEPENA USAGLAŠENOSTI STANDARDA ISO 9000 I NATO AQAP DOKUMENATA

2.1. Opće

Stepen usaglašenosti standarda ISO 9000 i NATO dokumenata AQAP, dat je kroz analizu usaglašenosti NATO dokumenta AQAP-110 - "NATO zahtjevi osiguranja kvaliteta za projektiranje, razvoj i proizvodnju" i njemu referentnog standarda, ISO 9001.

AQAP-110 sastoji se od tri poglavlja:

- Poglavlje I- Opće
- Poglavlje II- Zahtjevi
- Poglavlje III - Dopunski NATO zahtjevi

2.2. Analiza AQAP-110 - Poglavlje I

Poglavlje I sastoji se od slijedećih tačaka:

1. Uvod
2. Namjena
3. Područje primjene
4. Reference
5. Definicije
6. Pojašnjenje poglavlja II i III

2.2.1 Uvod

U uvodnom dijelu prikazan je NATO koncept osiguranja kvaliteta, u kojem se, između ostalog, ukazuje da AQAP-110 uključuje zahtjeve međunarodnog standarda ISO 9001.

2.2.2. Namjena

"Dokazivanje usaglašenosti proizvoda sa zahtjevima ugovora i obezbjeđenje objektivne evidencije o usaglašenosti", AQAP-110 za razliku od ISO 9001 ukazuje na primjenu u ugovornim zahtjevima.

2.2.3. Područje primjene

"Ako postoji neka suprotnost između ugovora i AQAP-110, važeći su zahtjevi ugovora", ISO 9001 ne tretira ovu problematiku.

2.2.4. Reference

Kao reference prikazani su slijedeći standardi:

- ISO 8402:1994
- ISO 8402:1994
- ISO 9000:1994
- ISO 9001:1994
- ISO 10012-1:1992

2.2.5 Definicije

Za zahtjeve AQAP-110 važe definicije u ISO 8402 uz slijedeće napomene:

- Napomena 1 - Izraz "dobavljač" korišćen ISO zahtjevima, ovdje se koristi kao "ugovarač".
- Napomena 2 - Izraz "proizvod" koristi se takođe i za "usluge".
- Napomena 3 - Izraz "korisnik" u ISO zahtjevima, ovdje se koristi kao "kupac".
- Napomena 4 - Izraz "projektiranje" po ISO zahtjevima uključuje "razvoj", a u ovom AQAP-u se označava kao "projektiranje i razvoj".

2.2.6 Pojašnjenje poglavlja II i III

Korisnici dokumenta AQAP-110 dužni su posjedovati ISO 9001.

U poglavlju II, zahtjevi ISO 9001, odjeljak 4, navedeni su pod originalnim brojem i prošireni NATO dopunom ako je potrebna.

Poglavlje III sadrži dodatne NATO zahtjeve, u odnosu na ISO 9001.

2.3 Analiza AQAP-110 - Poglavlje II

2.3.1 Opće

U poglavlju II dokumenta AQAP-110 pod originalnim brojem su navedeni zahtjevi ISO 9001 uz NATO dopune, što ukazuje na visok stepen usaglašenosti i kompatibilnosti AQAP-a i standarda ISO 9000.

U suštini NATO dokumente sistema kvaliteta (AQAP) nije moguće koristiti bez posjedovanja referentnih standarda ISO 9000.

2.3.2 NATO dopuna ISO 9001 - Odjeljak 4. Zahtjevi sistema kvaliteta

Ugovarač će uspostaviti, dokumentirati i održavati efikasan i ekonomičan sistem u skladu sa ovim dokumentom (AQAP-110), koji uključuje zahtjeve ISO 9001, kao potrebu potvrđivanja zahtjeva ugovora.

Sistem treba biti prihvatljiv za ovlašćenog predstavnika kupca (QAR) naznačenog u ugovoru. Kao dokaz QAR će imati na raspolaganju objektivnu evidenciju.

2.3.3 NATO dopuna ISO 9001 - Odjeljak 4.1. Odgovornost rukovodstva

- NATO dopuna - 4.1.2.3. Predstavnik rukovodstva

Predstavnik rukovodstva imaće potrebna ovlašćenja i organizacionu slobodu za rješavanje problema vezanih za kvalitet

- NATO dopuna - 4.1.3. Preispitivanje kvaliteta od strane rukovodstva

Rezultati preispitivanja trebaju biti dostupni za QAR.

2.3.4 NATO dopuna ISO 9001 - Odjeljak 4.2. Sistem kvaliteta

- NATO dopuna 4.2.1. Opće

Ugovarač će osigurati da samo prihvatljivi proizvodi budu prezentirani QAR.

- NATO dopuna 4.2.3. Planiranje kvaliteta

Planiranje kvaliteta uključuje:

- a) identificiranje zahtjeva za proizvod;

Two) uspostavljanje karakteristika kvaliteta procesa i proizvoda koje treba dokazati, uključujući kriterijume za prijem i odgovarajuće procedure za sprovođenje verifikacije, ozvaničenja, kontrole i ispitivanja. Ugovarač će podnijeti plan kvaliteta koji je prihvatljiv za QAR.

2.3.5 NATO dopuna ISO 9001 - Odjeljak 4.4. Kontrola projekta

- NATO dopuna 4.4.4. Ulazni podaci za projektiranje i razvoj

Kontrola projektiranja i razvoja

Kontrola projektiranja i razvoja osigurava, kao minimum:

- a) obezbjeđenje tehničke dokumentacije, kompletirane na osnovu internih, nacionalnih i međunarodnih standarda i propisa;
  - b) primjenu standarda u konstrukciji;
  - c) primjenu standarda za uspostavljanje i održavanje specifikacija uključujući crteže;
  - d) korišćenje povratnih podataka o nekom ranijem projektu;
  - e) nadzor procesa u cilju preventivne identifikacije problema nastalih u procesu projektiranja i razvoja;
  - f) primjenu analiziranja projekta.
- NATO dopuna 4.4.6. Preispitivanje projekta

Preispitivanje projekta treba da obezbjedi:

- a) da funkcija koja vrši preispitivanje nije direktno odgovorna za rezultate verifikacije;
  - b) da se preispitivanje projekta priprema i sprovodi saglasno standardnim procedurama ugovarača.
- NATO dopuna 4.4.7. Verifikacija projekta
    - a) funkcionalna ispitivanja treba da omoguće demonstriranje usaglašenosti sa odgovarajućim zahtjevima u odgovarajućoj fazi finalizacije proizvoda;
    - b) verifikaciona ispitivanja treba da obuhvate kompletno specificirane uslove okoline. Alternativni proračuni i/ili simulacije mogu biti priloženi kupcu. Verifikaciono i demonstraciono ispitivanje treba da uključe i dokazivanje sposobnosti procesa, ako je potrebno.
    - c) Kao doprinos verifikacionim ispitivanjima projekta treba sprovesti i preispitivanje, u cilju obezbjeđenja da je određeni dio konfiguracije verificiran u okviru važeće konfiguracije.
  - NATO dopuna 4.4.9. Izmjena projekta
- Ove procedure trebaju se uspostaviti i održavati u skladu sa zahtjevima upravljanja konfiguracijom iz Poglavlja III ovog dokumenta.

2.3.6 NATO dopuna ISO 9001 - Odjeljak 4.6. Nabava

- NATO dopuna 4.6.3. Podaci za nabavu

Dokumenti za nabavu treba da uključuju odredbu za verifikaciju postrojenja podugovarača od Državnog osiguranja kvaliteta ; na zahtjev QAR.

- NATO dopuna 4.6.4.2. Verifikacija proizvoda podugovarača od strane kupca

Državnu verifikaciju sposobnosti podugovarača može zahtjevati samo QAR.

Kada QAR odredi da je potrebna verifikacija sposobnosti podugovarača, ugovarač treba ovo predvidjeti u dokumentu nabave i prosljediti dodatne kopije sa relevantnim tehničkim podacima prema zahtjevu QAR.

2.3.7 NATO dopuna ISO 9001 - Odjeljak 4.7. Kontrola proizvoda dobavljenih od kupca

Kada ugovarač ustanovi da proizvod dobavljen od kupca ne odgovara projektu, treba odmah obavijesiti kupca i dogovoriti s njim aktivnosti u vezi otklanjanja problema.

Ugovarač je o ovom problemu dužan odmah obavijestiti QAR, uključujući i proizvode koji nisu namjenjeni za isporuku, kao i mjernu, kontrolnu i ispitnu opremu.

2.3.8 NATO dopuna ISO 9001 - Odjeljak 4.9. Kontrola procesa

U slučaju kada su kriteriji prihvatanja i odbijanja kvaliteta izrade definirani putem reprezentativnih uzoraka, ovi uzorci trebaju biti provjereni i prihvaćeni od strane ugovarača i QAR.

2.3.9 NATO dopuna ISO 9001 - Odjeljak 4.10. Kontroliranje i ispitivanje

- NATO dopuna - 4.10.1. Opće

Kriterijum za prihvatanje i odbijanje treba da bude dokumentiran. Kada kriterijumi za prihvatanje i odbijanje nisu utvrđeni specifikacijama i/ili crtežima trebaju biti definirani pisanim standardima.

- NATO dopuna - 4.10.2. Ulazno kontroliranje i ispitivanje

Ugovarač treba obavijestiti QAR o neusaglašenosti proizvoda prispjelog od podugovarača, a koji je predmet verifikacije Državnog osiguranja kvaliteta.

2.3.10 NATO dopuna ISO 9001 - 4.11.2. Procedure kontrole

Sistem mjerenja i kalibriranja treba biti saglasan sa zahtjevima ISO 10012-1.

2.3.11 NATO dopuna ISO 9001 - 4.13. Kontrola neusaglašenih proizvoda

- NATO dopuna - 4.13.1. Opće

Ugovarač treba obezbjediti dokumentirane procedure za kontrolu neusaglašenog proizvoda, sa kojima je saglasan QAR.

- NATO dopuna - 4.13.2. Preispitivanje i postupanje sa neusaglašenim proizvodima
Procedure za postupanje sa neusaglašenim proizvodima neće biti prihvaćene od strane QAR, ako se ustanovi da ne obezbjeđuju potreban nivo kontroliranja. Sve popravke i postupci sa neusaglašenim proizvodom moraju biti prihvaćeni od QAR.

2.3.12 NATO dopuna ISO 9001 - 4.16. Kontrola zapisa o kvalitetu

Svi zapisi o kvalitetu trebaju biti dostupni QAR-u.

2.3.13 NATO dopuna ISO 9001 - 4.17. Interni audit kvaliteta

Elementi utemeljeni u NATO dopunama trebaju biti uključeni u audit kvaliteta.

Ugovarač treba ažurno ispraviti nedostatke otkrivene u toku audita i obavijestiti QAR o većim nedostacima i potrebnim korekcijama sistema kvaliteta. Rezultati internog audita trebaju biti dostupni QAR-u.

2.4 Analiza AQAP-110 - Poglavlje III

Poglavlje III, dokumenta AQAP-110, obuhvaća dopunske NATO zahtjeve koji nisu obuhvaćeni standardom ISO 9001 i to:

- Upravljanje konfiguracijom
- Pomoć pri izvođenju GQA

2.4.1 Upravljanje konfiguracijom (CM)

Ugovarač mora da uspostavi i održava sistem upravljanja konfiguracijom, podoban za proizvod, da bi se osiguralo da su činioci konfiguracije i dokumenti koji se na nju odnose, uključujući i one od podugovarača, kontrolirani.

CM treba započeti u početnoj fazi projektiranja, ili još ranijoj fazi, ako je to podobno. CM se nastavlja tokom proizvodnje i fazama podrške za činioce konfiguracije, koji su identificirani u toj fazi realizacije projekta.

CM treba biti dokumentiran i u skladu sa propisanim procedurama ugovarača za:

- a) identificiranje konfiguracije;
- b) kontrolu konfiguracije;
- c) ocjenu statusa konfiguracije;
- d) audit konfiguracije.

Ugovarač treba pripremiti plan koji opisuje ugovorne aplikacije CM sistema.

Plan treba biti prihvatljiv za QAR.

NAPOMENA: NATO politika upravljanja konfiguracijom utvrđena je u STANAG 4159, dok su detalji ugovornih zahtjeva definirani u STANAG 4427 i vezani sa Allied Configuration Management Publications (ACMPs 1-6) ACMP 7, gdje su izdate smjernice za korištenje ostalih ACMPs.

2.4.2. Pomoć pri izvođenju Državnog osiguranja kvaliteta

Ugovarač je dužan obezbjediti QAR pogodnosti i olakšice potrebne za izvođenje propisanog Državnog osiguranja kvaliteta, a naročito potrebnu dokumentaciju ili razrješnicu proizvoda, prilikom ocjene i verifikacije.

QAR treba imati pravo pristupa u svako područje ugovarača ili podugovarača u kojem se realiziraju bilo koje aktivnosti iz ugovora.

QAR-u će bez ograničenja biti omogućeno da verifikuje usaglašenost proizvoda sa zahtjevima ugovora.

Ugovarač je dužan obezbjediti i pripremiti prihvatljivu opremu, koju će koristiti QAR za ukupnu verifikaciju rezultata.

Osoblje ugovarača mora biti osposobljeno za rad na opremi zahtjevanoj od QAR.

2.5 Napomene o usaglašenosti preostalih ISO standarda i AQAP dokumenata

NAPOMENA 1: Usaglašenost NATO dokumenta AQAP-120 i njemu referentnog standarda ISO 9002, koji sadrže Zahtjeve za osiguranje kvaliteta u proizvodnji, ugradnji i servisiranju, identična je sa usaglašenosti AQAP-110 i ISO 9001, s tim da zahtjev 4.4. Kontrola projekta nije važeći za AQAP-120 i ISO 9002.

NAPOMENA 2: Usaglašenost NATO dokumenta AQAP-130 i njemu referentnog standarda ISO 9003, koji sadrže Zahtjeve osiguranja kvaliteta za ispitivanje i kontrolu, identična je sa usaglašenosti AQAP-110 i ISO 9001, s tim da za AQAP-130 i ISO 9003 nisu važeći slijedeći zahtjevi:

- 4.4. Kontrola projekta
- 4.6. Nabava
- 4.9. Kontrola procesa
- 4.19. Servisiranje

NAPOMENA 3: Analiza usaglašenosti NATO dokumenta AQAP-119 i njemu referentnog standarda ISO 9000-2, koji sadrže smjernice za interpretaciju Zahtjeva AQAP-110, -120 i -130, odnosno ISO 9001, ISO 9002 i ISO 9003, nije predmet ovog rada, pošto su ovi dokumenti neobavezujuće smjernice koje ugovarači mogu koristiti u cilju:

- a) boljeg razumijevanja Zahtjeva AQAP-110, -120 i -130, odnosno ISO 9001, ISO 9002 i ISO 9003
- b) preispitivanja sopstvenog sistema kvaliteta;
- c) preispitivanja sistema kvaliteta njihovih podugovarača.

NAPOMENA 4: NATO dokumenti AQAP-131, AQAP-150, AQAP-159 i AQAP-170, nisu predmet ovog rada jer predstavljaju samostalne dokumente, bez referentnih ISO standarda.

NAPOMENA 5: Standardi ISO 8402 i ISO 10012-1 u cjelosti su preuzeti u NATO dokumente osiguranja kvaliteta.

3. ZAKLJUČAK

- Vojna agencija za standardizaciju, Organizacije Sjeverno Atlanskog Pakta (NATO), prihvatila je ISO standarde osiguranja kvaliteta, neke uz određene dopune i smjernice, a neke u cjelosti.

- U cilju podrške međunarodnoj standardizaciji, NATO AC/250 (NATO Komitet za osiguranje kvaliteta) usvojio je ISO standarde osiguranja kvaliteta kao referentne.
- NATO AC/250, zahtjeva da se AQAP dokumenti i njima odgovarajući ISO standardi (Prilog 2) moraju koristiti u obliku kompleta standarda.
- Članice NATO nabavljaju proizvode NVO samo od ugovarača koji imaju uspostavljen sistem kvaliteta, u skladu sa AQAP publikacijama (AQAP-110, AQAP-120 ili AQAP-130), koje uključuju zahtjeve ISO standarda

4. PRILOZI

4.1 - Dokumenti osiguranja kvaliteta koje koristi NATO

PRILOG 4.1

DOKUMENTI OSIGURANJA KVALITETA KOJE KORISTI NATO

STANAG 4108

G

AQAP 100

1	C	-	C	4	C	9	C	13	C	6	C
AQAP		AQAP		AQAP		AQAP		AQAP		ISO	
110		120		130		131		150		10012-1	
9001		9002		9003		-		-			
		2,5	G			14	G	10	G	15	G
		AQAP				AQAP		AQAP		ISO	
		119				159		170		8402	
		9000-2				-		-			

Pojašnjenje šifri i oznaka:

P	D
A	
B	

A - dokument broj
 B - referentni ISO dokument
 P - prethodni AQAP broj

D - tip dokumenta
 C - ugovorni
 G - smjernica

5. LITERATURA

- /1/ BAS EN ISO 8402:1998 Upravljanje kvalitetom i osiguranje kvaliteta - Rječnik
- /2/ BAS EN ISO 9001:1998 Sistemi kvaliteta - Model za osiguranje kvaliteta u projektiranju, razvoju, proizvodnji, ugradnji i servisiranju.
- /3/ BAS EN ISO 9002:1998, Sistemi kvaliteta - Model za osiguranje kvaliteta u proizvodnji, ugradnji i servisiranju.
- /4/ BAS EN ISO 9003:1998, Sistem kvaliteta - Model za osiguranje kvaliteta u završnom kontroliranju i ispitivanju.
- /5/ EN ISO 9000:1994, Standardi upravljanja kvalitetom i osiguranje kvaliteta - Smjernice za izbor i upotrebu.
- /6/ EN ISO 10012-1:1992, Zahtjevi osiguranja kvaliteta za mjernu opremu - Sistem metrološkog potvrđivanja za mjernu opremu.
- /7/ AQAP-100:1995, Opće smjernice za NATO osiguranje kvaliteta.
- /8/ AQAP-110:1995, NATO Zahtjevi kvaliteta za projektovanje, razvoj i proizvodnju.
- /9/ AQAP-119:1995, NATO Smjernice za AQAP-110, -120, i -130.
- /10/ AQAP-120:1995, NATO Zahtjevi osiguranja kvaliteta za proizvodnju.
- /11/ AQAP-130:1995, NATO Zahtjevi osiguranja kvaliteta za kontrolu.
- /12/ AQAP-131:1993, NATO Zahtjevi osiguranja kvaliteta za završnu kontrolu.
- /13/ AQAP-150:1993, NATO Zahtjevi osiguranja kvaliteta za razvoj softvera.
- /14/ AQAP-159:1997, NATO Smjernice za AQAP-150.